

— 'Ο *Δάβις*! ἐκραύγασεν ὁ πλοίαρχος! Ἴσα κατ' ἐπάνω του, παίδιά! Θάνατος εἰς τοὺς πυρπολητάς!

— Θάνατος! ἐπανέλαβε τὸ πλήρωμα ἐν μιᾷ φωνῇ.

Τρομακτικὸν οὐρὰ ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ *Δάβις*. Ἡ κραυγὴ αὕτη προὔξεν ἤνευ βίβλος φρίκης εἰς τὸν Πινσὼν καὶ τὸν Ζωηρόν.

— Λοιπὸν θὰ ἰδῶμεν τώρα καὶ καμμίαν ναυμαχίαν; ἐκραξεν ὁ μηχανικός. Αὐτὸ μόνον μᾶς ἔλειπε. Δὲν μ' ἔφθανε ποῦ ἔφυγα ἀπὸ τὴν ὁδὸν Νολλὲ, ὅπου ἐχάθηκα μέσα εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Λονδίνου, ὅπου...

Ὁ Πινσὼν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ σφαιρὰ ριφθεῖσα ἐκ τοῦ *Δάβις* ἀφήρησε τὸν βραχίονα ἑνὸς τῶν στρεφόντων τὸν τροχὸν τοῦ πηδαλίου ναυτῶν. Ταυτοχρόνως σχεδὸν ὁ *Φούλτων* ἔτριξεν ὡς ἂν τὰ πλευρά του διερρηγνύοντο, καὶ φρικαλέως πάταγος ἐξεκώφανε τὸν Πινσὼν, ὅστις πρὸς στιγμὴν ἐπίστευσε ὅτι τὸ πλοῖον ἐβυθίζετο. Τῇ διαταγῇ τοῦ πλοίαρχου οἱ πυροβοληταὶ ἀπάντων ἀπλῶς εἰς τὴν πρόκλησιν τοῦ *Δάβις*, χαϊρετίζοντες αὐτὸν διὰ τῆς ἐκκενώσεως ὀλοκλήρου τῆς πυροβολοστοιχίας τῆς μιᾶς πλευρᾶς.

[Ἐπιτελεσθῆναι]

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ συγγράματος «Περιήγησις τῆς γῆς» τοῦ διασήμου αὐστριακοῦ συγγραφέως καὶ πολιτικοῦ, βαρώνου *Hübner*. Ἡ ἀφήγησις αὕτη, λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ λεπτομερὴς ἐν πᾶσι, περιβάλλεται καὶ διὰ τοῦ κύρους ἐκείνου, τὸ ὅποσον παρέχει ἢ ἐξ αὐτοψίας ἔρευνα καὶ μελέτη ὑπὸ οὕτω διακεκριμένου παρατηρητοῦ τῆς περιεργουσιότητος κοινωνίας, ἣν περιγράφει.

Σ. τ. Δ.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

τῶν Μορμόνων.

Πλεῖστα ὅσα βιβλία, περιοδικὰ τεύχη, ἄρθρα ἡμερησίων ἐγγράφων περὶ τοῦ *Brigham Young*, τοῦ θεμελιωτοῦ τοῦ μορμονισμοῦ, περὶ τοῦ *Deseret*, περὶ τῶν Μορμόνων, περὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν ἐθίμων. Τὰ ἐντυπα ταῦτα, ἢ τοῦλάχιστον πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα ὅτι εἰκονίζουσι πιστῶς καὶ ἐκτιθέασιν μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας τὰ γεγονότα. Οὐδὲν θελκτικώτερον, φέρειπεῖν, τῆς περιγραφῆς τῆς Νέας Ἰερουσαλῆμ ὑπὸ τοῦ *Hepworth Dixon*. Ἡ εἰκὼν εἶνε καλλίστη καὶ τρεῖς ἀπαρτίζουσι ὁμοιότητά. Ἀλλ' οὔτε ὁ συγγραφεὺς οὗτος, οὔτε ἄλλοι περὶ τοῦ αὐτοῦ γράψαντες θέματος, ἠδυνήθησαν νὰ γνωρίσωσι τὸ μυστήριον τῆς φοβερᾶς δυνάμεως, τῆς δημιουργηθείσης καὶ ἐκμεταλλευθείσης ὑπὸ τοῦ *Brigham Young*, ὅπως οὗτος ἰδρύσῃ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀμερικῆς, κατάστασιν πραγμάτων, ἥτις πολιτικῶς, θρησκευτικῶς καὶ κοινωνικῶς τυγχάνει προφανῶς ἢ ἄρνησις τῶν ἰδεῶν, τῶν ἠθῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος.

Ὁ Ἴωνᾶς Σμιθ εἶνε ὁ ἰδρυτὴς ἢ ὁ ἀναμορφωτὴς

τῆς αἰρέσεως τῶν Μορμόνων. Ὑπεκρίνετο τὸν θεόπνευστον καὶ ἦτο συγχρόνως κάκιστον ὑποκείμενον. Δὲν ἐδίδασκε μὲν τὴν πολυγαμίαν, ἀλλ' ἐὰν πρέπη νὰ πιστεύσωμεν τὴν κοινὴν φήμην, ἤσκει αὐτὴν, ἐπιφυλαττομένης τῆς τοῦ γάμου εὐλογίας. Τὸ γεγονός τοῦτο ὑπῆρξε μάλιστα, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀφορμὴ διενέξεως, γεννήσαν σχίσμα τι ἐν τοῖς κόλποις τῆς κοινότητος, καθ' ὅσον ἡ μὲν χήρα καὶ τὰ τέκνα του ὤμουν ὅτι ὁ Ἴωνᾶς οὐδέποτε ὑπῆρξε πολύγαμος, ὁ δὲ *Brigham Young*, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ τῆς πολυγαμίας τὸ παράδειγμα τοῦ προκατόχου του, ἐβεβαίω διὰ τεκμηρίων ὑποτιθεμένων πλαστῶν, ὅτι ὁ προφήτης Σμιθ ἦτον ὀπαδὸς τῆς πλειονότητος τῶν γυναικῶν.

Ἡ ἐξέωσις τῶν Μορμόνων ἐκ τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Μισσισιππὴ εἰς τὸ Ἰλλינוῦξ ἀποτελεῖ περιεργότατον καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σημαντικὸν ἐπιπόδιον τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ δυστυχὴς Ἴωνᾶς δὲν μετεῖχε τοῦ προφήτου εἰμὴ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἔμπνευσιν. Πεντηκοντάκις προσήχθη ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ πάντοτε ἠθωθήη, μέχρις οὗ ἀπῆλαυσε τῆς τιμῆς τοῦ μαρτυρίου. Ἐνθ' ἦτον ἐγκαθειργημένος ἐν τῇ φυλακῇ τῆς Ἀμερικανικῆς Καρχηδόνας, πρωτεύουστος τῆς κομητείας τοῦ *Hancock* (Ἰλλינוῦξ) συμμορία ἀνθρώπων, οἵτινες εἶχον μελανόσκι τοὺς πρόσωπον, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ καὶ πυροβολήσασα ἐφόρευον αὐτὸν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ *Hiram*¹. Οἱ δολοφόνοι, δεκτῆς γενουμένης τῆς ἰδίας ὑπὲρ ἐκτῶν ἐγγυήσεως, ἐδικαίωθησαν καὶ ἠθωθήσαν. Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ προφήτου ὁ ξυλοργὸς *Brigham Young*, ὡς πρόεδρος τῶν δώδεκα ἀποστόλων, λαμβάνει εἰς τὰς χεῖράς του τὴν διεύθυνσιν. Παρὰ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν, ἐν ἣ οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ διατελοῦσι, παρὰ τὰς κακοδαιμονίας αὐτῶν, κατώρθωσεν ὅμως νὰ συνδι-αλλάξῃ τοὺς ἐρίζοντας, νὰ συνενώσῃ καὶ ὑποτάξῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μάντρῳ ἅπαντας τοὺς πιστοὺς καὶ νέαν νὰ ἐμφυσήσῃ ζωὴν εἰς τὴν οὕτω σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν καὶ τοσοῦτον ἐγγυὸς τῆς διαλύσεως αὐτῆς φαινομένην ταύτην αἴρεσιν. Ἐν τούτοις αἱ βιαιοπραγίαι ἐξακολουθοῦσιν. Ἐν τισὶ τῶν καταστημάτων αὐτῶν, αἱ οἰκίαι των ἐσυρπολήθησαν, τὰ κτήνη των ἠρπάγησαν, αἱ συκομιδαὶ των κατεστράφησαν. Ἡ δειλὴ καὶ ὀλίγον ἔσως σπουδαία ἐπέμβυσις τῶν ἀρχῶν μένει ἀτελεσφόρητος. Προκήρυξίς τις τοῦ ἀρχιδικαστοῦ τῆς κομητείας τοῦ *Hancock* χαράσσει ἀπαισίαν εἰκόνα τῶν σκηνῶν τῆς καταστροφῆς. «Ἐνθ' ἡ γὰρ φωνή, λέγει, ὁ καπνὸς ἀναβάνει εἰς τὰ νέφη. Οὔτε χήρας, οὔτε ὀρφανοῦ φεῖδονται». Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἰλλינוῦξ ἔπεμψε στρατιωτικὴν δύναμιν, ἀλλ' ὁ διοικητὴς τῆς δυνάμεως ταύτης δὲν ἐβράδυνε νὰ δηλώσῃ εἰς τοὺς Μορμόνους, ὅτι δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ προστατεύσῃ αὐτοὺς, ὅτι ὁ ὄχλος

1. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1844.

είχεν απόφασιν νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ, καὶ ὅτι δὲν ὑπελείπετο αὐτοῖς ἕτερον μέσον σωτηρίας ἢ νὰ ἐκπατρισθῶσιν. Τότε ἀπεράσισαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὴν Ἀλμυρὰν Λίμνην καὶ νὰ πέμψωσιν ἐκεῖ σκαπανεῖς. Οὗτοι, ἡγουμένου τοῦ Brigham Young, ἤρξαντο τῆς ὁδοιπορίας κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1846. Χιλιάς τις οἰκογενειῶν ἔπραξε τὸ αὐτὸ κατὰ Φεβρουάριον, καὶ οὕτω ἤρξατο ἡ μεγάλη ἐξοδος. Ἐνθὺ δὲ ὁ πρέσβυρος τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἐβάδιζε κοπιωδῶς μετὰ τῶν πεντακοσίων αὐτοῦ σκαπανέων, τὸ Naunoo, ὅπερ εἶνε τὸ κυριώτερον φρουρίον τῆς αἰρέσεως, ἐν τῷ Ἰλλινοῦα, ὄχυρθέν ἐν σπουδῇ, ἐδέησε νὰ ὑπομείνῃ τακτικὴν πολιορκίαν. Οἱ ἐχθροὶ τῶν Μορμόνων ἦσαν στρατιωτικῶς ὀργανωμένοι, εἶχον πυροβολικὸν καὶ συνήπτον κατ' αὐτῶν συνεχεῖς μάχας. Τέλος τὴν 17 Σεπτεμβρίου μετὰ κανονιοβολισμὸν διαρκέσαντα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, οἱ πολιορκούμενοι ἐξεκένωσαν τὴν πόλιν καὶ κατέφυγον ἐκεῖθεν τοῦ Μισσισιπῆ. Οἱ νικηταί, ἀφοῦ διήρπασαν περιχαρεῖς, ἔκαυσαν τὴν σινηνὴν τῆς διαθήκης, ναὸν, δι' ὃν ἐδαπανήθησαν ἡμισυ ἑκατομμύριον δολλαρίων, καὶ πολλὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας. Πάντα δὲ ταῦτα ἐτελοῦντο, οὕτως εἶπεν, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ διοικητοῦ τῆς χώρας, ὅστις ὅμως πράγματι ἐγνωστοποίησε τοῖς Μορμόνοις διὰ τοῦ διοικοῦντος τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις τὴν ἀδυναμίαν, εἰς ἣν εὕρισκετο, τοῦ νὰ προστατεύσῃ αὐτούς. Ἐν τούτοις ὁ Brigham Young, ἀφοῦ παρεχώρησεν εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῶν εὕρισκομένων τότε εἰς πόλεμον μετὰ τοῦ Μεξικῶ, τοὺς ἐλκετοτέρους αὐτοῦ ἄνδρας, τὴν μορμονικὴν γάλαγγα, καὶ ἐγκατέστησε προσωρινῶς ἐν τῷ Nebraska τὰς ἀκολουθησάσας αὐτὸν χιλιάς οἰκογενεῖας, δὲν εἶχε διέλθει σχεδὸν τὸ Conneil-Bluffs ἐπὶ τοῦ Μισσουρή, ὅτε ἐπανέκαμψε πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Μισσισιπῆ. Ἐπρόκειτο νὰ διοργανώσῃ τὴν μετανάστευσιν τῆς μεγάλης ομάδος τῶν ὀπαδῶν του. Ὁ θεὸς ἐν τούτῳ παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν χάριν ἀποκαλύψεως. Εἶδε κατ' ὄναρ κωνικὸν βράχον, ὑψόμενον ἐπὶ τῶν ὄχθων λίμνης. Ὅθεν πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο διηυθύνθη. Ἐνόμισεν ὅμως ἐπ' ἀναγκῆς νὰ ἐξετάσῃ πρότερον τὰ μέρη τῆς χώρας, ἐφ' ᾧ ἤρξατο ὁδοιπορῶν, παρακολουθούμενος τὴν φορὰν ταύτην ὑπὸ ἑκατὸν τεσσαράκοντα μόνον σκαπανέων. Ἀναχωρήσας τὸ ἔαρ, τοῦ 1847, ἀφίκατο κατὰ Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἀλμυρὰν Λίμνην, καὶ ἐκεῖ ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς Νέας Ἰερουσαλῆμ. Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους ἐπανήλθε. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἀποδημίαν, ἅπαντες οἱ ἴπποι του διηρπάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, ὃ δὲ προφήτης καὶ οἱ ἄγιοι αὐτοῦ ἠναγκάσθησαν νὰ πορευθῶσι πεζῇ. Τελευταῖον ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς ἐκκινήσεως τῆς ὅλης ομάδος τῶν Μορμόνων. Ἐμμελλον νὰ διατρέξωσι τὰς πεδιάδας τοῦ Nebraska, νὰ διέλθωσι διὰ τῶν στενῶν τῶν Βραχιδῶν Ὁ-

ρέων, καὶ νὰ διχθῶσι τὴν μεγάλην Ἀμερικανικὴν Ἐρημον, τοῦτέστι τοῦ ὑψηλὸν ὄροπέδιον τὸ κείμενον μετὰ τῶν ὄρέων τούτων καὶ τῆς σειρᾶς τῶν Wahsatek, καὶ τελευταῖον νὰ καταβῶσιν ἐν τῇ λεκάνῃ τῆς Ἀλμυρᾶς Λίμνης, ἣν πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Brigham οὐδεὶς ποτε εἶδε, πλὴν τινῶν περιηγητῶν καὶ τινῶν ληστῶν. Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν αὐτούς, ὁ τόπος οὗτος ἦτον ἔρημος, πλήρης ἀλμυρῶν ὑδάτων, περιβάλλων εἰδὸς τι νεκρᾶς θαλάσσης καὶ περιστοιχούμενος ἐντεῦθεν μὲν ὑπὸ βράχων, ἐξικνουμένων εἰς ὕψος δώδεκα μέχρι δεκαπέντε χιλιάδων ποδῶν, ἐκεῖθεν δὲ τῆς Λίμνης ὑπὸ ἐτέρας σειρᾶς ὄρέων, ὠσαύτως ἀποτόμων καὶ γυμνῶν. Τὸ ὕδωρ ἦτον ὑφάλμυρον, ἢ βλάστεις ἀπῆν καθ' ὀλοκληρίαν, ἐξαιρέσει ἀλίων τινῶν θάμνων, καὶ τὸ θέρος ἀγρίων τινῶν ἀνθέων, ἄτινα, μόλις ἤνοιγον, κατεβροχθίζοντο ὑπὸ τῶν ἀνιδίων, αἵτινες μετὰ τῶν ἀοικτων τῶν βουνῶν, μετὰ τῶν ὄρων τῶν πεδιάδων, μετὰ τῶν μαχίμων καὶ σκληρῶν φυλῶν τοῦ Utah καὶ τῶν Sos-hones, διενέμοντο τὴν κυριαρχίαν τῶν ἀξένων τούτων χωρῶν. Πιθανῶς αἱ ὑπὸ τοῦ Young ἐπιτοπίως συλλεχθεῖσαι πληροφορίαι ἦσαν ἦττον δυσάρεστοι, διότι ἡ μετανάστευσις ἀπεράσισθη. Οὕτω ἐξεκίνησαν ἐν πλήρει χειμῶνι, εἰς πολλὰς διαιρεθέντες συνοδίας. ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία ἐφ' ἅμαξῶν, ὄνων, ἀμαξίων, ἢ πορευόμενοι πεζῇ διηυθύνθησαν πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Μισσουρή καὶ ἐκεῖθεν κατ' ἐυθεῖαν εἰς τὰ Βραχιδῶν Ὅρη. Τὸ διάστημα, ὅπερ ὄφειλον νὰ διατρέξωσιν, ἦτο χίλια πεντακόσια μίλια, ἢ δὲ ἑδὸς ἔπυμεν ἀδιαικῶπως σχεδὸν χώραν παντὸς ἐστρημένην πόρου. Ἡ ἐνδεια, αἱ στέρσεις, ἢ θνησιμότης ἐπληξάν σκληρῶς, χωρὶς ἐν τούτοις καὶ νὰ δαμάσσωσι τὸ θάρρος, τὴν καρτερίαν, τὸ ἐπινοητικὸν πνεῦμα τοῦ προφήτου, τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν ὑπομονὴν, τὴν τυφλὴν τῶν πιστῶν πίστιν. Ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἡ ἱστορία δὲν ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ ἀναγράφῃ παρομοίαν ἐπιχειρήσιν. Τέλος ὅσοι δὲν ἄφινον τὰ κῶλα αὐτῶν ἐν ταῖς κλειστωρίαις, δι' ὧν διήρχοντο, ἐξελθόντες ἐσπέραν τινὰ ἐκ τοῦ στενοῦ, ὅπερ διετήρησε τὸ εἰς αὐτὸ δοθὲν ὄνομα Μεταναστευτικῶν στόμιον, παρετήρησαν ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτῶν τὴν λίμνην, τὴν κοιλάδα, τὸν ποταμὸν, ὃν ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὠνόμασαν Ἰορδάνην, ἢ πάντα ἀναγνωρίζονται εὐκόλως ἐκ τοῦ κωνικοῦ ἀκρωτηρίου, ὅπερ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ, καὶ φέρει ὡς ἐκ τούτου τὴν προσωνομίαν « Ensign Peak »!

Ἡ ἐπιβολὴ μόνον τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἢ ἐκτέλεσις αὐτῆς διὰ τῆς ἀπωλείας μεγάλου μὲν ἀριθμοῦ ἀνδρῶν οὐδενὸς δὲ τῶν ἐπιζησάντων τῆς

1. Τὸ Utah ἀνῆκε τότε εἰς τὸ Μεξικόν. Παραχωρηθέντος δὲ βραδύτερον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, πρᾶξις τις τοῦ Κογκρέσου ἐγκατέστησεν ἐκεῖσε τῷ 1850 δι-οίκησιν, ὃ δὲ Brigham Young διετίθη διοικητὴς τοῦ Utah. Τὰ καθήκοντα ταῦτα ἤσκησε μέχρι τοῦ 1857.

ἐμπιστοσύνης, τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν, θὰ ἤρκει ὅπως ἀπαθανάτιση τὸ ὄνομα ἡγεμόνου, στρατηγοῦ, προφήτου.

Ὁ Brigham Young συνκέντρον ἐν ἑαυτῷ τὰς τρεῖς ταύτας ἰδιότητας. Ὡς προφήτης μὲν καιῖτοι ἀπέχων τοῦ προφητεῦειν, ἦτο κύριος τῶν συνειδήσεων, ὡς ἡγεμῶν δὲ ἦτικαι ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, τὴν μάλλον ἀπόλυτον ἐξουσίαν, καὶ ὡς στρατηγός, διωργάνωσε πολιτοφύλακας, αἵτινες ἀπαρτίζουσιν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον δύναμιν βαρύνουσαν οὐ μικρὸν ἐν τοῖς δισταγμαῖς τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως τοῦ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν κυρίαρχον τοῦτον εἰς τὸ σέβας τοῦ νόμου.

Τὰ τρία πρῶτα ἔτη ἦσαν ἔτι χαλεπώτερα. Ὁ ἱστορικός Γεώργιος Σμιτ εἶπέ μοι ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του, ὡς πάντες οἱ λοιποὶ, κατήντησαν νὰ λαμβάνωσι τὸ τρίτον μόνον τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς, τοῦ νομιζομένου ἀναγκαίου πρὸς συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου. Πολλάκις ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας ἐτρέφοντο διὰ ριζῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος τῶν μορμονικῶν δογμάτων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀλλοθρήσκων, οὗτινος ἡ ἀρχὴ ἀνέρχεται πρὸς τὸ ἔτος 1837, ἐπανελήθη μετὰ μείζονος ἐντάσεως.

Δὲν ἐποίουν ὅμως προσηλύτους εἰμὴ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ πρὸ πάντων δ' ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Οὐαλλίας, ἐν Αὐστραλίᾳ, καὶ ἐν σμικρᾷ τινι ἀναλογίᾳ, ἐν Σκανδιναυίᾳ. Οἱ ἐκ Γερμανίας, Ἑλβετίας καὶ ἄλλων χωρῶν, ὅπου οἱ ἱεραπόστολοι τοῦ Young ἐκήρυξαν, προσήλυτοι εἰσὶν ἐλάχιστοι. Τὸ πρὸς τοὺς Σίνας, καὶ Μαλαίους κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τῶν Μορμόνων ἀπέτυγεν ἐντελῶς. Ὁ Brigham Young ἐξελέξατο τοὺς ἱεραποστόλους αὐτοῦ κατὰ τὰς ἰδίας του ἐμπνεύσεις. Τῷ συνέθετο πλειστάκις νὰ συναντήσῃ καθ' ὁδὸν ἄτομον, ὅπερ μόλις ἐγίνωσκεν. Ὑπείκοιτο εἰς αἰφνιδίαν ἐμπνευσιν, τὸ διατάττει ἀμέσως νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀναθέτων αὐτῷ θρησκευτικὴν ἀποστολὴν εἰς Εὐρώπην, Αὐστραλίαν, εἰς τὰς νήσους τῆς Ωκεανίας κλ., τὸ δὲ οὕτω ὀρισθὲν πρόσωπον καταλείπει τὴν σύζυγόν του, τὰ τέκνα του, τὸ κτῆμά του, τὸ ἐργαστήριόν του, καὶ ἀπέρχεται. Οἱ ἱεραπόστολοι οὗτοι ἔρχονται εἰς συνάφειαν πρὸς τὰ ἀμαθέστερα καὶ ἐνδεέστερα πλήθη, εἴτε τῶν μεγαλοπόλεων τῆς Ἀγγλίας, αἵτινες εἰσὶν ἐστία κακιῶν καὶ ἀθλιότητων, ὡς ὅλα τὰ πολυπληθῆ κέντρα, εἴτε τῶν ἐξοχῶν τῆς Οὐαλλίας, ὧν οἱ κάτοικοι, ὅμοιοι κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἰρλανδοὺς, βέβουσι μάλλον πρὸς τὴν μετανάστευσιν. Κατὰ τὴν ἐμπειρίαν μαρτυρίαν τῶν προσώπων, αἵτινα κατὰ τὴν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης διαμονὴν μου εὐηρεσθήθησαν νὰ μοὶ δώσωσι πληροφορίας περὶ τῆς παραδόξου ταύτης κοινότητος, οἱ ἀποτελοῦντες μέρος αὐτῆς Εὐρωπαῖοι, εἰσὶν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὑποδεέστεροι τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν ἀμερικανικῶν πληθυσμῶν τῶν ἐξοχῶν, καθὼς καὶ τῶν πρὸς ἀνατολὰς πόλεων.

Ὅσον οἱ Μορμόνοι ἱεραπόστολοι οὐδέποτε ἀπευθύνονται πρὸς πλούσια ἢ εὐποροῦντα πρόσωπα, οὐδέποτε εἰς πεπαιδευμένους, ἀλλ' αἰείποτε καὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐνδεεῖς καὶ ἀμαθεῖς. Στρατολογοῦνται ἐκ τῶν ἐν τῇ πτωχείᾳ γεννηθέντων ἢ τῶν περιελθόντων εἰς αὐτὴν ἕνεκα τῶν περιστάσεων ἀνθρώπων, οἵτινες οὐδὲν μὲν ἔχουσι νὰ ἀπολέσωσι, μάλλον δὲ θέλουσι κερδήσει, ἀποσπώμενοι ἐκ μέσου φυσικῶς καὶ ἠθικῶς νοσώδους, ἐν ᾧ ζῶσιν. Τοῦτο εἶνε ἐν τῶν γεγονότων, αἵτινα δέον νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅπως κατανοήσῃ τὴν μεγάλην καὶ αἰφνιδίαν ἐξάπλωσιν τῆς αἰρέσεως.

Πρὸς τοιοῦτους λοιπὸν ἀνθρώπους κηρύττουσι τὴν νέαν αὐτῶν θρησκείαν. Ἰλοῦ δὲ τί λέγουσιν αὐτοῖς :

«Ὁ Θεὸς εἶνε πρόσωπον ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος, ὡς ὁ ἄνθρωπος. Ἐχει τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἀλλ' ἐν παντὶ εἶνε τέλειος. Ἐδημιούργησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τῆς φυσικῆς ἑδοῦ. Ὁ πατήρ καὶ υἱὸς ὁμοιάζουσι, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ πατήρ φαίνεται γηραιότερος. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε τὸ δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, διότι ὑπάρχει αἰώνιος. Δὲν ἐγεννήθη ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ δὲν εἶνε ὑπεύθυνος εἰμὴ διὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις. Ἀγιαῖζεται διὰ τοῦ γάμου. Ὑπάρχουσι Θεοὶ, ἄγγελοι, ἄνθρωποι καὶ πνεύματα. Ὑπάρχει ἀνάστασις εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ὅστις ἄλλως τε δὲν εἶνε ἄλλο εἰμὴ ἐξ ἀκολούθησις τῆς παρούσης υπάρξεως τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς διατελεῖ εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ προφήτου. Πᾶν ὅ,τι λέγει καὶ πράττει ὁ προφήτης, τὸ λέγει καὶ τὸ πράττει κατ' ἐμπνευσιν. Οἱ ἐπίσκοποι ἔχουσι ὡσαύτως τὸ προνόμιον τῆς ἐμπνεύσεως, ἀλλ' εἰς βαθμὸν ἥττονα. Ἐξ ὅλων τῶν θρησκειῶν, ἢ τῶν Μορμόνων εἶνε τελειότερα, ἀλλ' οἱ ἀλλόθρησκοι δὲν εἶνε ἀναγκαίως κολασμένοι».

Εἶνε δυνατὸν τὸ κήρυγμα τοιοῦτων δογμάτων νὰ πλήξῃ τὰ πνεύματα, νὰ θίξῃ καὶ ἀναφλέξῃ τὰς καρδίας, νὰ ἐφελευσῇ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου, ἐκ τῶν ναυπηγείων τοῦ Λιβερπούλ, ἐκ τῶν γαιῶν τῆς Οὐαλλίας, τὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας χιλιάδας τῶν προσηλύτων οἵτινες φθάνουσι κατὰ πᾶν ἔτος εἰς τὰς ὄχθας τῆς Ἀλμυρᾶς Λίμνης; Τοῦτο εἶνε ἐντελῶς ἀπαράδεκτον. Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὡς συγγραφεῖς τινες δυσχυρίσθησαν, ὅτι τὸ καινὸν τῶν δογμάτων τούτων ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς φαντασίας. Θὰ ἦτο ἴσως τοῦτο δυνατὸν, ἐὰν οἱ ἐν λόγῳ προσήλυτοι ἦσαν φανατικοί. Ἀλλ' ἡ θεολογία εἶνε ἡ ἐλάχιστη τῶν ἀσχυριῶν αὐτῶν. Εἰσὶν ἄνθρωποι εὐρισκόμενοι ἐν στερησει καὶ ζητουῦντες νὰ ἐξέλθωσιν ὀπωσδήποτε ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν οἱ ἱεραπόστολοι τῶν Μορμόνων δὲν εἶχον ἕτερον ἐπιχείρημα νὰ τοῖς προτείνωσιν, ἄλλο τι νὰ τοῖς προσφέρωσιν εἰμὴ τὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, πλῆσιον τοῦ ὁμοίου αὐτοῖς Θεοῦ, ἐξ ἀκολούθησιν τῆς ἀθλίας υπάρξεως, ἣν τοῖς ἐπέκλωσεν ἡ Μοῖρα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, δύναται τις νὰ υποθέσῃ ὅτι ἦ

ἤθελον ἀποδεχθῆ μετὰ τοιούτου ζήλου τὰς ἀρχὰς τοῦ βιβλίου τῶν Μορμόνων; Δὲν εἶνε πολὺ πιθανώτερον ὅτι ἤθελον στρέψῃ ἀποτόμως τὰ νῶτα πρὸς τοὺς ἱσραηλιτοὺς τούτους;

Ἄλλ' οἱ εἰρημένοι ἔχουσι καὶ ἄλλο τι νὰ τοῖς εἴπωσιν. Ἀποῦ ὑπεσχέθησαν τοῦθ' ὅπερ ἅπασαι σχεδὸν αἱ θρησκείαι ὑπόσχονται τουτέστι τὴν εἰς μέλλουσαν ζωὴν εὐδαιμονίαν, πράττουσι πᾶν ὅ, τι οὐδεμίᾳ θρησκείᾳ πράττει, διανοίγουσι δηλαδὴ εἰς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς παρούσης ζωῆς τοὺς λαμπροτέρους ὁρίζοντας. Ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον τῆς ἐργασίας, ἀλλ' ἐργασίας μετρίας, τοῖς ἐγγυῶνται ἐν ἐγγυάτῳ μέλλοντι ὅλας τὰς ἀπολαύσεις, ὅσας δύναται νὰ ἐπιθυρήσῃ ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά, ἃς ἡ τύχη δὲν χορηγεῖ εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς προνομιούχους αὐτῆς καὶ τὰς ὁποίας μετὰ τὸσαύτης ἐπιμονῆς τοῖς ἠρνήθη.

Ἰδέτε τὸν ξένον τοῦτον ὅστις εἰσέρχεται εἰς ταπεινὴν κατοικίαν.—ἔστω εὐλογημένη ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐπάτησε τὸ κατώφλιον αὐτῆς! — Ἀποῦ λίαν περιληπτικῶς καὶ διὰ βραχείων, ἐκθέσῃ τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως, ἀναπτύσσει ἐν ἐκτάσει τὰς ἀσχολίας τῶν Μορμόνων, τὰ ὠφελήματα, τὰ θαυμαστά κέρδη, ἅτινα ἀποκτώσιν, ἀνυψοῖ βλαμηδὸν τὸ πένθιμον παραπέτασμα, ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐπεσκότιζε τὴν θλιβερὰν ὑπαρξίν τῶν ἀκρατῶν του, ἐπικαλεῖται πρὸ τῶν ἀπλήστων αὐτῶν βλαμμάτων γοητευτικὴν τινα ὀπτασίαν, ἀφυπνίζει ὅλας τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ὑπόσχεται νὰ τὰς ἱκανοποιήσῃ ἀπάσας, τοῖς δεικνύει μακρὰν, πέραν τῆς θαλάσσης, πέραν τῶν ἀπεριορίστων πεδιάδων, πέραν τῶν φοβερῶν βράχων, τὸ βεῖθρον τοῦ νέου Ἰσραήλ, τὰς δύο ἀργυραδίνας λίμνας τῆς βίβλου, τὰ ὅρα τῆς νέας Ἰουδαίας, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἔνθα θέλουσιν εὖρει ὅ, τι σταθερῶς ἐφειγνεν ἀπ' αὐτῶν, τὴν εὐτυχίαν. «Ἐνταῦθα, τοῖς λέγει, εἴσθε δούλοι, δούλοι τῆς ἐνδείας, ἐὰν μὴ κυρίου ἢ προστάτου. Ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν Μορμόνων ὅσας περιμένει ἡ ἀνεξαρτησία, ἡ ἀνεξαρτησία καὶ εὐπορία βεβαίως, ἴσως δὲ καὶ ὁ πλοῦτος. Οὐχὶ πλέον δουλεία, στερήσεις, μέριμνα! Ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ὡς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἔχετε πᾶν ἐφ' ὅδιον». Ἀκολουθῶς ἀποτεινόμενος εἰς τὴν νεότητα μὲ τὸ ἰδιάζον τοῖς Μορμόνοις μειδιάμα μὲ τὸ ἀπαισιον ἐκεῖνο μειδιάμα τοῦ προφήτου, δμιλεῖ περὶ τῶν μεθυσκουσῶν τέρψεων τοῦ χαρμελίου περιγράφει τὴν καλλονὴν τῶν θυγατέρων τῆς χώρας τῶν, ὑπόσχεται αὐτοῖς γυναῖκας κατ' ἐκλογὴν, ἀναπτύσσει ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν θεωρίαν τῆς πολυγαμίας. «Συγκρίνατε, λέγει τελευτῶν, τὴν παροῦσαν κατάστασιν σας πρὸς τὴν μέλλουσαν παρ' ἡμῖν, καὶ ἐκλέξατε!»

Πῶς οἱ δυστυχεῖς οὗτοι, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελον ἐπικρατήσῃ ἐν ἑαυτοῖς αἱ χριστιανικαὶ πεποιθήσεις, ἃς δὲν ἔχουσι, πῶς δύναται νὰ ἐναντιωθῶσι κατὰ τοιούτων λαμπρῶν καὶ κολακευτικῶν ὑποσχέσεων; Ἐκτὸς δὲ τούτου εὐθὺς ἄμα δώσωσι τὴν συγ-

κατάθεσιν των, οἱ τραπέζονται τοῦ προφήτου ἐφοδιάζουσιν αὐτοὺς μὲ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, ὅπως πληρώσωσι τὰ ἔξοδα τῆς μεταβάσεως. Ἐν Νέξ Ἰόρκῃ δίδουσι εἰς αὐτοὺς φύλλον πορείας, συστατικά ἐπιστολαὶ διευκολύνουσι τὸν πλοῦν, εὐτυχέστεροι δὲ τῶν κοινῶν μεταναστῶν, εἰπὶ βέβαιον ὅτι θέλουσιν εὖρει ἀρωγὴν καὶ προστασίαν, ἐν τοῖς διαφόροις σταθμοῖς τοῦ μακροῦ αὐτῶν δρομολογίου.

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ σπουδαίῳ γεγονότος, ἐξηγουμένου, νομίζω, ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων, καὶ βεβαιουμένου ὑπὸ ἀμερολήπτων καὶ ἀξιογράων μαρτυριῶν, τοῦ γεγονότος, λέγω, ὅτι οἱ προσήλυτοι, ἐκτὸς σπανιωτῶν τινῶν ἐξαιρέσεων, δὲν ὀδηγοῦνται εἰς τὴν μάνδραν τοῦ μορμονισμοῦ, κινούμενοι ὑπὸ φανατισμοῦ, ὑπὸ τῆς δίψης τῆς ἀληθείας ὑπ' ἐνὸς τῶν πυρετῶν ἐκείνων τῆς ἐκστάσεως, ἢ τοῦ συνειδῶτος, οἵτινες πολλάκις ταράττουσι τὰς ψυχὰς, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον ὑπὸ λόγων κοσμικῶν, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ βελτιώσωσι τὴν ὑπαρξίν των. Ὑπὸ τὴν ἐποψίαν ταύτην δὲν διακρίνονται τῶν ἄλλων μεταναστατῶν. Τὸ θρησκευτικὸν στοιχεῖον οὐδόλωις ἐπεμβαίνει ἐν τῇ προσηλυτίσει αὐτῶν.

Ἀκολουθήσωμεν νῦν τοὺς νεοφύτους ἐν τῇ νέξ αὐτῶν πατρίδι. Ἰδοὺ ἔφθασαν. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ δημογέροντες χορηγοῦσιν ἐργασίαν εἰς τοὺς εὐ ἔχοντας, παρέχουσιν ἀρωγὴν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, τροφὰς εἰς ἅπαντας, ἐπαροῦσι τέλος εἰς τὰς πρώτας αὐτῶν ἀνάγκας, μέχρις οὗ τοῖς ὀρισθῶσι μερίδες γῆς, ἃς μέλλουσι νὰ καλλιεργήσωσιν. Ὁ προφήτης προκαταβάλλει αὐτοῖς τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν πρὸς κατασκευὴν οἰκιῶν, ἤτοι πλίνθους, σανίδας, ἐργαλεῖα. Ἡ ἀξία τοῦ χορηγουμένου γηπέδου καὶ τῶν λοιπῶν διδομένων ἀντικειμένων λογίζεται εἰς δολλάρια, καὶ ἐγγράφεται εἰς τὸ βιβλίον τῶν χρῶν. Ἡ ἐξόφλησις γίνεται κατὰ προθεσμίας. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ δεκάτη, ἀναλογοῦσα πρὸς τὸ δέκατον τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου τοῦ κτήματος, προαφορίζεται διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας.

Θὰ ἦτο λίαν μακρὸν νὰ εἰσέλθωμεν ἐνταῦθα εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν μεταξὺ τοῦ δανειστοῦ, ὅστις εἶνε ὁ προφήτης, καὶ τοῦ ὀφειλέτου ὅστις εἶνε ὁλος ὁ κόσμος, συμβάσεων. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν Μορμόνων οὐτε κατῶρθωσε μετὰ τοῦδε, οὐτε θὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ ἀποτίσῃ ἐντελῶς τὰ χρεὶ τῆς. Διὰ τῆς ἐργασίας κερδαίνουσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Δύναται μὲν, ὅπερ ἤδη σπάνιον, νὰ δημιουργήσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀνετόν τινα ὑπαρξίν, ἀλλ' εἶνε δυσκολώτατον νὰ κάμωσιν οικονομίας. Τοιοῦτοτρόπως πολὺ ὀλίγοι ὑπάρχουσι πλοῦσιοι. Ἡ σπάνις τοῦ νομίσματος καὶ ἡ δυσκολία τοῦ νὰ προμηθεύωνται χρήματα ἐκ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀποτελοῦσιν ἑτέραν πηγὴν ἀμηχανιῶν, καὶ ἐπαυξάνουσι τὴν καχεξίαν, ἣτις εἶνε ἡ φυσικὴ κατάστασις τῆς κοινῶνίας ταύτης.

Πρὸ δύο ἐτῶν, ἦτοι πρὸ τῆς ἀποπερκατώσεως τοῦ σιδηροδρόμου, τὸ Utah ἦτο αὐτὸχρημα φυλακῆ, καθόσον ἔλειπον τὰ μέσα τοῦ νὰ ἀπομακρυνθῆ τις αὐτοῦ, ἢ δὲ ἔλλειψις αὕτη ὑπάρχει ἔτι καὶ νῦν εἰ καὶ εἰς βαθμὴν κατώτερον. Ἴνα καταλίπωσι τὸ Utah οἱ ἄγιοι ὀφείλουν νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ πληρώσουν, πρέπει νὰ πωλήσωσι τὰ κτήματά των, καὶ διὰ νὰ πωλήσουν καὶ αὐτὰ, πρέπει νὰ εὗρωσιν ἀγοραστὰς δυναμένους νὰ πληρώσωσι τὴν ἀξίαν τοῖς μετρητοῖς καὶ εἰς νομισμᾶτα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἄλλ' ἐν Utah εἰς μόνον ἄνθρωπος ὑπάρχει ἱκανὸς νὰ ἀναπληρώσῃ τοὺς ὄρους τούτους, καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ προφήτης. Ἄλλ' αὐτὸς ἔχει ἀκριβῶς μέγιστον συμφέρον νὰ μὴ εὐκολύνῃ τὰς πωλήσεις. Τὸ μυστήριον τῆς θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως συνίσταται κατὰ μέγρον μέρος, ἀλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικῶς, ὡς θέλω ἀποδείξει τοῦτο, ἐν τῇ φύσει τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων αὐτοῦ μετὰ τῆς πλειονότητος τῶν Μορμόνων, οἵτινες, κατὰ βολημοὺς διαφόρους, εἰσὶν ἀνεξαρτησίαν, ἐψεύσθησαν. Οἱ Μορμόνοι ζῶσιν οὐ μόνον ἐν ὑποτελεῖα πρὸς τὸν προφήτην, ἀλλ' εἰσι πράγματι δούλοι, αἰχμάλωτοι αὐτοῦ.

Παράδοξον ὅμως ὅτι ὁ μετάναστης ἀντὶ τῆς ἀνεξαρτησίας εὗρον ἐνταῦθα πᾶν ὅτι ἐστρατεύτο ἐν Εὐρώπῃ, ὅτε ἠσπάζετο τὸ νέον θρήσκωμα. Ναί! ὁ δὺσπιστος τῆς προτεραίας, ὡς πρὸς τὴν νέαν τοῦλάχιστον θρησκείαν του, πιστεύει σήμερον σταθερῶς, τυφλῶς εἰς τὸν προφήτην. Πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τις τὸ γεγονός τοῦτο τὸ τόσον παράδοξον ὅσον καὶ ἀναμφισβήτητον, ὅπερ οὐδεὶς μὲν ἠδυνήθη νὰ μοι ἐξηγήσῃ, πάντες δὲ ἀναγρωρίζουσι, καὶ ὅπερ ἄλλως τε εἶνε προφανέστατον, ἅτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπιβαλλόμενον, καθότι ἵνα πεισθῆ τις δὲν ἔχει ἢ νὰ παρατηρήσῃ περὶ αὐτὸν, νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ παρατυχόντος ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Νέας Ἰερουσαλήμ.

[Ἐπειτα τὸ τέλος].

ΓΓ.

ΑΝΕΓΕΡΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος.

Οἱ ἐν παιδείᾳ ἀκμάσαντες.

[Ἐκ χειρογράφου εὐρεθέντος ἐν Ἰωαννίνοις].

Γεράσιμος Ἱερομόναχος, Κρής, 1750.—Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Μιχαῆλ Κερκυραῖος.—Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Δανιὴλ Κερκυραῖος.—Ἀθανάσιος Πατούσας 1750.—Νεόφυτος Κουσοκαλυβίτης.—Παναγιώτης Πικλαμᾶς, Μεσολογγίτης.—Καθιδούσις Σχολείου εἰς Ἰωάννινα παρὰ τοῦ Μάνου Γκιούμα ἐν ἔτει 1690 καὶ διατήρησις αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1820. Πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ Βησαρίων Μικρῆς, Ἱερομόναχος, μαθητὴς Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.—Γεώργιος Σουγδουρῆς, ἱερεὺς, μαθητὴς αὐτοῦ. Συγγράμματα αὐτοῦ: Γραμματικὴ καὶ Εἰσαγωγὴ Λογικῆς.—Ἀναστάσιος, ἱερεὺς, Παπᾶ Βασιλείου,

σύγχρονος καὶ συνδιδάσκαλος τοῦ ἄνωθεν.—Ἀναθρακίτης Μεθόδιος. Οὗτος μετέφραζεν ἀπὸ Ἰταλίας εἰς Ἰωάννινα τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι ἔλειπον πρὸ χρόνων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.—Βαλάνος Βασιλόπουλος, ἱερεὺς μαθητὴς τοῦ ἄνωθεν.—Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, Κερκυραῖος γεννηθεὶς τὸ 1716. Σχολάρχης αὐτοῦ εἰς τὸ Μαρουσαϊκὸν σχολεῖον τῷ 1742, μετὰβασίς εἰς Κόζαννῃν τῷ 1750.—Τρύφων, σύγχρονος καὶ σπουδαστὴς Εὐγενίου ἑγκρατῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν.—Νικηφόρος Θεοτόκης, Κερκυραῖος ἤκμασε περὶ τὸ 1756—62 διδάσκων εἰς πατριδα του, καὶ ἔπειτα μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Μόσκαν ἀπέθανε τὸ 1800. Ἐκ τῶν διαφόρων συγγραμμάτων του ἐξέχουν ἢ μεταφράσεις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ καὶ διπλασίας μετὰ σοφῶν σημειώσεων, ἢ ἀνασκευὴ τῆς τελευταῖον διερμηνευθείσης διαθήκης ὑπὸ τοῦ Βελταίρου, καὶ ἡ ἐξέλεγχις εἰς τὰς βλασφημίας του ἐκδοθεῖσα τὸ 1774 ἐν Βιέννῃ. Ἡ ἐκδοσις τῆς σειρᾶς τῶν πατέρων, ἦτοι ἐρμηνεῖα εἰς τὴν δεκάτευχον, σύγγραμμα μέγα ἐκδοθὲν ἐν Λειψίᾳ 1772.—Νικόλαος Ζαρζούλης ἐκ Μεσόβου, μαθητὴς Βαλάνου μετέβη εἰς Ἰταλίαν τῷ 1754—1758, διεδέχθη τὸν Εὐγένιον εἰς τὴν ἐν Ἀθωνιάδι σχολὴν καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐσχολάρχησεν εἰς Ἰάσιον προσληφθεὶς μετὰ τιμῆς ἐκεῖ ἀπέθανε τῷ 1772.—Νικόλαος Βάρκοσις διαδεχθεὶς τὸν Εὐγένιον ἐν Κόζαννῃ ἐγκρατῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς θεωρητικῆς φιλοσοφίας, μετέφρασε τὴν Λογικὴν Βαουμαϊστέρου.—Ἀλέξανδρος ἐκ Τυρνάβου 1740, μνημονεύμενος παρὰ τοῦ Εὐγενίου εἰς τὴν Λογικὴν του. Πρῶτος χρηματίας διδάσκαλος τῆς ἐν Τυρνάβῳ σχολῆς. Διεδέχθη αὐτὸν Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγραφῶν, ὅστις προσκαλεσθεὶς εἰς Ἰάσιον ἀπεχώρησεν ἐκεῖ νὰ συντάττῃ μέγα Ἑλληνικὸν Λεξικόν.—Αἰάπιος Πάσχος, ἐξ Ἰωαννίνων, διαδεχθεὶς τὸν ἄνωθεν εἰς τὴν ἐν Τυρνάβῳ σχολὴν τῷ 1776, ἀποθανὼν τῷ 1782 καὶ οἱ τρεῖς μαθηταὶ Βαλάνου.—Ἰωάννης Δημητριάδης Πέζαρος, γεννηθεὶς εἰς Τύρναβον τὸ 1749, μαθητεύσας τὸ πρῶτον εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν ἐξ Ἀγραφῶν καὶ ἔπειτα ἐν Ἰωαννίνοις εἰς τὸν Κοσμάν Βαλάνον καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς Ἀθῶνα παρὰ τῷ Κυπριανῷ, μαθητῇ τοῦ Εὐγενίου, ἐσχολάρχησεν ἐν Ζαριζιάνῃ [;] καὶ ἔπειτα εἰς Τύρναβον τὸ 1782. Ἄνθρ εὐρυχωροτάτου νοδὸς καὶ βίου Σωκρατικοῦ, ἐπιχειρηματικῆς καὶ μεγίστου μνημονικοῦ ἑγκρατῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν ἐπιστημῶν τῆς φιλοσοφίας τοῦ καιροῦ του, μαθηταὶ του διέπρεψαν εἰς ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, Κωνσταντινούπολιν καὶ Μακεδονίαν, ἐξ αὐτῶν εἶνε καὶ ὁ Στέφανος Δόγασης καὶ ὁ Κούμας καὶ πολλοὶ ἀρχιερεῖς προκομμένοι διαφόρων ἐπαρχιῶν. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ Μαρούζαι ἐσύναξαν τὰς ἐπιστολάς του. Ἀπέθανε τὸ 1806.—Ἀθανάσιος Ψαλίδας ἐξ Ἰωαννίνων, σχολαρχήσας εἰς τὸ Καπλάνιον, διέδωκε τὰ φῶτα τῆς νέας φιλοσοφίας καὶ γεω-